

Mitä palveluiden hankintatilanteissa kannattaa huomioida?

Kun hyvinvointialue päättää hankkia palvelun yksityiseltä palveluntuottajalta, se ei tarkoita automaattisesti, että on järjestettävä kilpailutus. Vamman vuoksi välttämättä tarvittavat palvelut tulee järjestää yksilöllisten tarpeiden perusteella. Niillä on käyttäjälleen erityisen suuri merkitys. Siksi massaluonteinen kilpailuttaminen sopii huonosti vammaispalvelujen järjestämiseen.

Huomioikaa palveluiden hankinnasta seuraavaa:

- yksittäisen vammaisen henkilön palvelu on usein mahdollista hankkia suoraan hankintana tietyltä palveluntuottajalta. Sote-palvelun suoraan hankinta hankintalain 110 §:n mukaan voidaan tehdä yksittäisessä tapauksessa, jos tarjouskilpailun järjestäminen tai palvelun tarjoajan vaihtaminen olisi ilmeisen kohtuutonta tai erityisen epätarkoituksenmukaista asiakkaan kannalta merkittävän hoito- tai asiakassuhteen turvaamiseksi.
- pitkäaikainen palvelu voidaan järjestää myös palvelusetelillä tai nyky-lainsäädäntöä soveltaen myös henkilökohtaisen budjetoinnin kautta. Sosiaalihuoltolain 38.3 § edellyttää palveluiden jatkuvuuden turvaamisesta.
- palvelujen sisältöä ja laatua ohjaavan lainsäädännön tulee olla etusijalla hankintakäytäntöihin nähden. Esim. YK:n vammaissopimus, sosiaalihuollon asiakaslaki ja sosiaalihuoltolaki. Asiakkaan tarpeet on pystyttävä huomioimaan!

Jos hyvinvointialueella kuitenkin päädytään kilpailuttamiseen, on hyvä huomioida seuraavaa:

- Kilpailuttaminen tarkoittaa avoimen menettelyn mukaista tarjouskilpailun järjestämistä tietyistä palveluista.
- Avoimen kilpailutusmenettelyn käyttämisen sijaan tietyn vammaispalvelun kilpailuttamistilanteessa olisi asiakasnäkökulmasta syytä usein valita jokin muu hankintalain sallima menettely, esimerkiksi puitejärjestely. Puitejärjestelyssä asiakas valitsee kilpailutetuista palveluntuottajista itselleen parhaiten sopivan.
- Yhden asiakkaan pitkäaikainen palvelu tulisi kilpailuttaa vain kerran. Vammaisten henkilöiden asumispalveluiden kilpailutuksissa tulisi tehdä toistaiseksi voimassa olevia hankintasopimuksia. Tätä edellyttää jo sosiaalihuoltolain 38.3 § palveluiden jatkuvuuden turvaamisesta.
- Hankintalain 108 § edellyttää kilpailutettavien vammaispalveluiden asiakkaiden huomioimista hankintaprosessissa. Myös YK:n vammaissopimuksessa, hallintolaissa sekä sosiaalihuoltolaissa ja sosiaalihuollon asiakaslaissa on vammaisen asiakkaan osallisuutta edellyttäviä säännöksiä.
- Hankintalaki ei salli palvelun käyttäjien hakea muutosta hankintapäätökseen esimerkiksi sen vuoksi, ettei heitä ole kuultu hankinnasta, vaan hankintapäätökseen voivat hakea muutosta vain palveluntuottajat. Asiakas voi tehdä lainvastaisena pitämästään kunnan menettelystä palveluita kilpailutettaessa muistutuksen sosiaalitoimen johdolle tai kantelun aluehallintovirastolle tai yleiselle laillisuusvalvojalle, kuten eduskunnan oikeusasiamiehelle.

- Jos hyvinvointialue kaikesta huolimatta kilpailuttaa vammaisten henkilöiden palveluita, tulee kilpailutuksen toteuttamisessa kiinnittää huomiota ja antaa enemmän painoarvoa palvelun laadun kysymyksiin palvelun hinnan sijaan.

Asiasta lisätietoja:

- Vammaispalvelujen käsikirja: [Vammaispalvelujen järjestäminen ja hankinta](#)
- Lehti, Susanna: [Asiakkaat huomioiva vammaispalvelujen hankinta: Näkökulmia hankintalainsäädännön soveltamiseen](#). THL Ohjaus 8/2018.
- Henkilökohtainen budjetointi: [henkilökohtainenbudjetointi.fi](#) ja [suunta.fi](#)
- Tukiliiton sivulla oleva ajankohtaisuutinen [Ei myytävänä -kansalaisaloitteesta \(12.6.2018\)](#)
- Tukiliiton ajankohtaisuutinen: [Eduskunta antoi vastauksen Ei myytävänä kansalaisaloitteeseen 5.3.2019](#)
- Lakimies vastaa: [Onko vammaispalveluita pakko kilpailuttaa](#). (Tukiviesti 4/2019)